

Εδώ ζούμε
Natura 2000

Natura 2000

Για τη φύση και τον άνθρωπο

Δίκτυο Natura 2000

Το ευρωπαϊκό δίκτυο Natura 2000 είναι το μεγαλύτερο δίκτυο προστατευόμενων περιοχών στον κόσμο. Είναι το πιο σημαντικό εργαλείο που έχουμε για να προστατέψουμε τις περιοχές με την υψηλότερη οικολογική αξία στη χώρα μας, αλλά και είδη φυτών και ζώων που απειλούνται με εξαφάνιση.

Η ανθρώπινη παρουσία είναι αναπόσπαστο κομμάτι του δικτύου Natura 2000. Είναι σχεδιασμένο με τέτοιο τρόπο, ώστε να διασφαλίζει τη συμβατότητα των ανθρώπινων δραστηριοτήτων με την προστασία της φύσης.

Η χώρα μας είναι 4η στον κόσμο και 1η στην Ε.Ε. σε κατανάλωση μελιού.

Η ραχοκοκαλιά της προστασίας της φύσης

Μια προστατευόμενη περιοχή (ΠΠ) χαρακτηρίζεται από την παρουσία ευαίσθητων και πολύτιμων στοιχείων του φυσικού μας πλούτου και έχει ως πρωταρχικό στόχο τη διατήρηση και προστασία αυτών των οικολογικών σημαντικών χαρακτηριστικών.

Σήμερα ειδικά, που η απώλεια της βιοποικιλότητας αποτελεί μία από τις σημαντικότερες παγκόσμιες προκλήσεις, οι προστατευόμενες περιοχές αποτελούν τη ραχοκοκαλιά των προσπαθειών διατήρησης και προστασίας της.

Για να μη μιλάμε για προστασία στα χαρτιά, μια περιοχή που χαρακτηρίζεται ως «προστατευόμενη», χερσαία ή θαλάσσια, πρέπει πρώτα από όλα να έχει σαφή γεωγραφικά όρια. Επιπλέον, πρέπει να διασφαλίζεται η αποτελεσματική διαχείρισή της, ώστε να επιτυγχάνεται η μακροπρόθεσμη διατήρηση και προστασία της φύσης.

Ο χαρακτηρισμός και η θέσπιση ΠΠ εξασφαλίζουν τον κατάλληλο χώρο και το λειτουργικό πλαίσιο ώστε τα προστατευόμενα χαρακτηριστικά να διατηρούνται και να ανακάμπτουν. Η εμπειρία μας δείχνει ότι όταν οι προστατευόμενες περιοχές λειτουργούν αποτελεσματικά, τότε η απώλεια της βιοποικιλότητας είναι πολύ μικρότερη.

Το δίκτυο Natura 2000 προστατεύει

Είδη φυτών & ζώων	299	Στην Ελλάδα:	1.389	Στην Ευρωπαϊκή Ένωση:
Είδη πουλιών	294		500	
Σημαντικούς οικοτόπους	89		233	

Ο λαγόγυρος είναι ένα από τα απειλούμενα θηλαστικά της ελληνικής φύσης και αποτελεί προστατευόμενο είδος.

© Gaidlich

Στην Ελλάδα ζουν:

Πάνω από: 24.700 είδη ασπόνδυλων

1.273 είδη σπονδυλωτών ζώων

630 είδη ψαριών

24 είδη αμφιβίων

72 είδη ερπετών

450 είδη πουλιών

115 είδη θηλαστικών

Η φυσική μας κληρονομιά

Η Ελλάδα είναι μια από τις πλουσιότερες σε βιοποικιλότητα χώρες στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στον κόσμο. Αν και μικρή, η χώρα μας φιλοξενεί σημαντική ποικιλία ειδών και ένα εντυπωσιακό μωσαϊκό χερσαίων, υγροτοπικών και θαλάσσιων οικοσυστημάτων: από υποτροπικά φοινικοδάση στην Κρήτη έως αλπικά λιβάδια και ψυχρόβια δάση ερυθρελάτης στη Ροδόπη.

Ένα ακόμη χαρακτηριστικό της ελληνικής βιοποικιλότητας είναι το υψηλό ποσοστό ενδημισμού που παρουσιάζει: ο αριθμός δηλαδή των ειδών που εξαπλώνονται αποκλειστικά στη χώρα μας, συχνά σε μια μόνο περιοχή, και πουθενά αλλού στον κόσμο.

Ο πλούτος αυτός οφείλεται συνδυαστικά σε οικολογικούς και ιστορικούς παράγοντες όπως είναι η γεωλογική ιστορία και η γεωγραφική θέση της χώρας, η κλιματική ποικιλία και κυρίως το ήπιο μεσογειακό κλίμα και το έντονο ανάγλυφο.

Η Ελλάδα αποτελεί ένα από τα παγκόσμια κέντρα βιοποικιλότητας και η σημασία της για τη διατήρηση του ευρωπαϊκού βιολογικού πλούτου είναι τεράστια.

© Andrea Bonetti

Το δίκτυο Natura 2000 στην Ελλάδα

446 Περιοχές

27,3% της στεριάς

19,6% της θάλασσας

• Δίκταμο:

© Andrea Bonetti

Είναι ενδημικό της Κρήτης. Φυτρώνει σε απρόσιτες βραχώδεις πλαγιές και φαράγγια. Είναι γνωστό από την αρχαιότητα για τις φαρμακευτικές του ιδιότητες.

• Φριτιλάρια η πλαγιά:

© P. Dellipetrou

Ενδημικό της Ελλάδας που περιγράφηκε πρώτη φορά στα Τουρκοβούνια στην Αθήνα. Τη συναντάμε επίσης στην Εύβοια και στις Κυκλάδες σε βραχώδη και πετρώδη μέρη. Έχει χαρακτηριστικά μαυροκόκκινα λουλούδια που μοιάζουν με ανεστραμμένες τουλίπες.

Πώς επιλέγονται οι περιοχές Natura 2000;

Η επιλογή των περιοχών Natura 2000 γίνεται αποκλειστικά με επιστημονικά κριτήρια, με στόχο τη μακροπρόθεσμη επιβίωση των πιο πολύτιμων και απειλούμενων ειδών και τύπων οικοτόπων της Ευρώπης.

Οι περιοχές επιλέγονται και προτείνονται από τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναλύει, αξιολογεί και εγκρίνει αυτές τις προτάσεις.

Ανθρώπινες δραστηριότητες και προστασία της φύσης

Ο χαρακτηρισμός μιας περιοχής ως Natura 2000 δεν σημαίνει ότι πρέπει να διακοπούν όλες οι ανθρώπινες δραστηριότητες. Σε ορισμένες περιπτώσεις ίσως απαιτηθούν αλλαγές ή προσαρμογές, όμως συχνά οι υπάρχουσες δραστηριότητες συνεχίζονται όπως και πριν.

Μάλιστα κάποιες από αυτές (π.χ. η κοπή χόρτων, η βόσκηση ανά τακτά χρονικά διαστήματα, η δημιουργία ανοιγμάτων όταν πυκνώνει η βλάστηση κλπ.), βοηθούν στη διατήρηση συγκεκριμένων ειδών ή και τύπων οικοτόπων. Συνεπώς τα τοπικά μέτρα διαχείρισης θα πρέπει να περιλαμβάνουν τη συνέχιση ή και ενίσχυση αυτών των δραστηριοτήτων.

Σε κάθε περίπτωση η άσκηση μιας δραστηριότητας εξα-

τάται από τα χαρακτηριστικά της κάθε περιοχής. Όσο καλύτερα γνωρίζουμε την κατάσταση, τις ανάγκες και τους στόχους για τα προστατευόμενα είδη και τις περιοχές γενικότερα, τόσο καλύτερα ρυθμίζονται εν τέλει οι δραστηριότητες.

Caretta caretta

Η επίσκεψη στις παραλίες φωτοκίας της χελώνας καρέτα, στη Ζάκυνθο, επιτρέπεται κανονικά την ημέρα. Όμως τις βραδινές ώρες απαγορεύεται η πρόσβαση, γιατί τότε γεννά η καρέτα. Μάλιστα, στο μπροστινό τμήμα της παραλίας επιτρέπεται και η τοποθέτηση καλοκαιρινού εξοπλισμού, όπως ξαπλώστρες, ώστε να μην ενοχλούνται οι φωλιές της χελώνας που βρίσκονται πίσω.

© Andrea Bonetti

Βιοποικιλότητα

Με τον όρο «βιοποικιλότητα» περιγράφουμε την ποικιλία της ζωής στη γη, σε όλα τα επίπεδα: από τα γονίδια στο DNA κάθε οργανισμού, τα διαφορετικά είδη ζώων και φυτών, έως τα περίπλοκα οικοσυστήματα του πλανήτη.

Δεν πρόκειται όμως για μια απλή απαρίθμηση ζωντανών οργανισμών. Ο ίδιος όρος επιπλέον περιγράφει ένα δίκτυο ζωής, όπου όλοι οι οργανισμοί έχουν το δικό τους σημαντικό ρόλο να επιτελέσουν. Ανάμεσά τους, φυσικά, και ο άνθρωπος.

Όσο στενότερη είναι η αλληλεπίδραση μεταξύ της βιοποικιλότητας των οικοσυστημάτων, της βιοποικιλότητας των ειδών (ζώων, φυτών, μυκήτων) και της γενετικής βιοποικιλότητας, τόσο πιο ανθεκτικό είναι το πλέγμα της ζωής στον πλανήτη. Αντιθέτως, κάθε φορά που εξαφανίζεται ένα είδος, λύνεται ένας «κόμπος», ο οποίος παρέιχε σταθερότητα στον επόμενο. Γι' αυτό η διατήρηση ενός ισχυρού πλέγματος βιοποικιλότητας είναι κρίσιμη σημασίας για την υγεία του πλανήτη και για τον άνθρωπο.

Το δίκτυο Natura 2000 προστατεύει οικοτόπους, είδη ζώων και είδη φυτών ταυτόχρονα, λειτουργώντας έτσι ως μια «ασπίδα» προστασίας για τη βιοποικιλότητα.

Κλιματική αλλαγή και υγιές φυσικό περιβάλλον

Τα υγιή οικοσυστήματα είναι σύμμαχός μας απέναντι στην κλιματική αλλαγή. Μας βοηθούν:

- **Να την αναχαιτίσουμε.**
Η προστασία και η αποκατάσταση των δασών και η καλύτερη διαχείριση των αγροτικών εκτάσεων ενισχύουν τη δυνατότητά τους να δεσμεύουν διοξείδιο του άνθρακα από την ατμόσφαιρα.
- **Να προσαρμοστούμε στις συνέπειές της.**
Τα δάση, οι θαμνώνες και τα λιβάδια προστατεύουν από τα πλημμυρικά φαινόμενα συγκρατώντας το έδαφος, ενώ οι υγρότοποι και τα παράκτια οικοσυστήματα μπορούν να μας προστατεύσουν από τη διάβρωση και την άνοδο της στάθμης της θάλασσας.

Η προστασία και η διαχείριση των οικοσυστημάτων και της βιοποικιλότητας μπορεί να είναι ένας οικονομικά αποδοτικός και βιώσιμος τρόπος ώστε να ενισχύσουμε την ανθεκτικότητα των κοινωνιών μας απέναντι στην κλιματική αλλαγή. Παράλληλα η διαχείριση αυτή θα διασφαλίζει ότι η φύση θα συνεχίσει να μας παρέχει τροφή, νερό, ασφάλεια και όλες τις άλλες πολύτιμες οικοσυστημικές υπηρεσίες.

Επιτρέπονται δραστηριότητες αναψυχής στις περιοχές Natura 2000;

Το δίκτυο Natura 2000 προσφέρει ευκαιρίες για να απολαύσουμε τη φύση με δραστηριότητες όπως κολύμβηση, πεζοπορία, ποδηλασία, ψάρεμα, αναρρίχηση κ.ά.

Οι δραστηριότητες αναψυχής είναι συμβατές με μία περιοχή Natura 2000, αρκεί να μην βλάπτουν τους οικοτόπους, τα είδη και τα φυσικά χαρακτηριστικά της. Για να την ξαναβρούμε το ίδιο όμορφη στην επόμενη επίσκεψή μας, αφήνουμε πίσω μας μόνο τις πατημασιές μας και παίρνουμε μαζί μας μόνο αναμνήσεις!

Μέλισσες

© Μάριος Βόντας

Οι μέλισσες είναι οι σημαντικότεροι επικονιαστές της μεσογειακής φύσης. Από αυτές, όπως και από άλλα έντομα, ωφελούνται δεκάδες καλλιέργειες:

- Μήλα, πορτοκάλια, λεμόνια, μανταρίνια, ροδάκινα, καρπούζια, πεπόνια, φράουλες.
- Ντομάτες, αγγούρια, πιπεριές, κολοκυθάκια, φασόλια, μελιτζάνες, μπάμιες.
- Βαμβάκι, σουσάμι.
- Ηλιόσπορος, αμύδαλα, κάστανα.
- Βασιλικός, ρίγανη, φασκόμηλο, δενδρολίβανο, θυμάρι, κύμινο, άνηθος.
- Χαμομήλι, λεβάντα, γιασεμί.

Λιβάδια ποσειδωνίας

© Andrea Bonetti

Τα λιβάδια ποσειδωνίας υπάρχουν μόνο στη Μεσόγειο και στις παρακείμενες ακτές του Ατλαντικού (στα όρια δηλαδή της μεσογειακής βιογεωγραφικής ζώνης). Είναι ένα πολύτιμο είδος οικοτόπου όπου γεννούν τουλάχιστον 80 είδη ψαριών και βρίσκουν καταφύγιο δεκάδες ακόμα θαλάσσια είδη. Κάθε τετραγωνικό μέτρο ενός υγιούς λιβαδιού παράγει μέχρι και 20 λίτρα οξυγόνου την ημέρα!

Υγρότοποι

© Andrea Bonetti

Το 40% όλων των ειδών του πλανήτη ζει και αναπαράγεται σε υγρότοπους. Οι φυσικοί υγρότοποι λειτουργούν προστατευτικά για τον άνθρωπο, συγκρατώντας μεγάλες ποσότητες νερού σε περιπτώσεις πλημμυρών.

Το δίκτυο Natura 2000 προστατεύει 47 διαφορετικά είδη υγροτοπικών οικοσυστημάτων σε όλη την Ευρώπη.

Μαυρόγυπας

© Andrea Bonetti

Ο μαυρόγυπας είναι ένα από τα μεγαλύτερα αρπακτικά στον κόσμο, με άνοιγμα πτερών που αγγίζει τα 3 μέτρα! Στην Ελλάδα υπολογίζεται ότι ζουν 21-35 ζευγάρια.

Όπως και τα άλλα 3 είδη γύπα που ζουν στη χώρα μας, ο μαυρόγυπας προσφέρει σημαντικές υπηρεσίες σε όλους μας, καθαρίζοντας την ύπαιθρο από τα νεκρά ζώα και αποτρέποντας έτσι τη διάδοση ασθενειών.

Οικοσυστημικές υπηρεσίες: Η συχνά αφανής προσφορά της φύσης

Η «φύση» είναι απαραίτητη για την ανθρωπότητα. Οι διάφορες πτυχές της βιοποικιλότητας συμμετέχουν στην παροχή πολλών και συχνά αφανών υπηρεσιών. Έτσι, με τον όρο «οικοσυστημικές υπηρεσίες» περιγράφουμε τα οφέλη που προσφέρει στον άνθρωπο η φύση: καθαρός αέρας, πόσιμο νερό, ασφαλής τροφή, αλλά και πρώτες ύλες για φάρμακα, ρούχα και για οτιδήποτε κάνει σήμερα τη ζωή μας ευκολότερη. Όλα όσα χρειαζόμαστε προέρχονται από τη φύση.

Κάποιες από αυτές τις υπηρεσίες είναι... αόρατες, όπως η ρύθμιση του κλίματος, η προστασία που μας

παρέχουν κάποιοι τύποι οικοτόπων απέναντι στα καιρικά φαινόμενα ή οι πολιτισμικές υπηρεσίες, αφού οι τόποι όπου ζούμε επηρεάζουν και την πολιτισμική μας ταυτότητα!

Οι οικοσυστημικές υπηρεσίες είναι η πηγή της ευημερίας μας σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο. Η ανθρωπότητα εξαρτάται από τις πολύπλοκες φυσικές λειτουργίες, γι' αυτό η σημασία των προστατευόμενων περιοχών, όπως το δίκτυο Natura 2000, είναι μεγάλη και δεν περιορίζεται μόνο στην προστασία της φύσης.

Τα «θεμέλια» του δικτύου Natura 2000

Η διαμόρφωση και λειτουργία του δικτύου Natura 2000 βασίζεται σε δύο Ευρωπαϊκές Οδηγίες «για τη φύση»:

- την Οδηγία για τα πτηνά, βάσει της οποίας ορίζονται Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ).
- την Οδηγία για τους οικοτόπους αλλά και για τα είδη άγριας πανίδας και χλωρίδας, βάσει της οποίας ορίζονται Ειδικές Ζώνες Διατήρησης (ΕΖΔ).

Οι προστατευόμενες περιοχές (ΕΖΔ και ΖΕΠ) που χαρακτηρίζονται βάσει των δύο αυτών Οδηγιών, συγκροτούν από κοινού το δίκτυο Natura 2000.

Με τη συγχρηματοδότηση του προγράμματος LIFE της Ευρωπαϊκής ένωσης

Με τη συγχρηματοδότηση του Πράσινου Ταμείου

Στο πλαίσιο του ολοκληρωμένου έργου LIFE-IP 4 NATURA δώδεκα εταίροι, υπό τον συντονισμό του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, ενώνουν τις δυνάμεις τους για την ελληνική φύση. Σχεδιάζουν νέα εργαλεία προστασίας και διαχείρισης, αναδεικνύοντας τις ευκαιρίες που προσφέρει η αρμονική συνύπαρξη του ανθρώπου με το φυσικό του περιβάλλον.

Διάρκεια έργου: 8 έτη (2018-2025).

Σχεδιασμός εντύπου: Μάριος Βόντας / WWF Ελλάς

©WWF Ελλάς 2020